

EVOLUȚIA MIJLOACELOR DIDACTICE ÎN ACTIVITĂȚILE DIN GRĂDINIȚĂ CU PREȘCOLARII

Rîpeanu Ana-Maria-Delia
UPSC „Ion Creangă”
(România)

Adnotare

În acest articol, autorul descrie evoluția mijloacelor didactice utilizate în activitățile instructiv-educative din grădiniță, cu preșcolarii. Sunt prezentate definiții ale mijloacelor didactice, contribuția unor pedagogi în studiul mijloacelor didactice și de asemenea, clasificări ale mijloacelor și materialelor didactice, apărute de-a lungul timpului.

Cuvinte cheie: mijloace didactice, materiale didactice, evoluție, activități instructiv-educative, grădiniță, preșcolari.

Annotation

In this article, the author describes the evolution of teaching aids used in the instructional-educational activities in kindergarten, with preschoolers. Definitions of didactic means, the contribution of some pedagogues in the study of didactic means and also classifications of didactic means and materials, which appeared over time, are presented.

Keywords: didactic means, didactic materials, evolution, instructive-educational activities, kindergarten, preschoolers.

Curriculum-ul pentru Educație Timpurie din România, dar și cel din Republica Moldova promovează în grădiniță „abordarea holistică a dezvoltării copilului și abordarea centrată pe copil în procesul educațional; dezvoltarea fizică, socio-emoțională, cognitivă și a limbajului în copilărie constituind aspecte decisive pentru viitorul adult” [3, p.7], învățământul preșcolar dispunând de o varietate mare de materiale, mijloace și activități (specifice nivelului de vârstă și particularităților copiilor) care evoluează și se perfecționează încă din cele mai vechi timpuri, pentru a-i pregăti pe copii pentru a se integra cât mai bine la mediul înconjurător și a descoperi lumea prin joc și creativitate.

Conform pedagogilor Montessori, Steiner, Vecchi și Giudici, preocuparea pentru studiul mijloacelor didactice se remarcă încă din timpul lui Friedrich Froebel, inventatorul conceptului de “grădiniță”, dar și al primului set de materiale didactice din lume, pentru preșcolari, evidențiindu-se importanța “mânuirii resurselor materiale bogate în senzori în sprijinirea imaginației și a jocului”, la activitățile instructiv-educative, mijloacele didactice evoluând, devenind din ce în ce mai variate și mai complexe, pornind de la rudimentar la modern, de la clasificări generale, la clasificări specifice și detaliate etc. [apud, 8].

Autorul Sorin Cristea definește în “Dicționar de pedagogie” (1998) „mijloacele didactice” ca reprezentând „ansamblul instrumentelor materiale, naturale, tehnice, etc., selectate și adaptate pedagogic la nivelul metodelor și al procedeelor de instruire pentru realizarea eficientă a sarcinilor proiectate la nivelul activității de predare-învățare-evaluare” [1, p. 201].

De asemenea, Constantin Cucuș afirmă faptul că „mijloacele de învățământ sunt instrumente sau complexe instrumentale menite a facilita transmiterea unor cunoștințe, formarea unor deprinderi, evaluarea unor achiziții, realizarea unor aplicații practice în cadrul procesului instructiv-educativ” [2, p. 300].

Cel care aduce în prim plan conceptul de “mijloace didactice” încă de timpuriu, referindu-se cu precădere la unele dintre primele materiale utilizate în scop educațional de către copii, este marele umanist ceh și părinte al pedagogiei modern, Jean Amos Comenius, care în anul 1657 publică în limba latină tratatul „Didactica Magna”, evidențiind o importantă caracteristică a tipurilor de materiale didactice pe care trebuie să le aibă în vedere educația preșcolară, și anume, principiul conformității cu natura, apropierea copiilor de toate elementele din mediul înconjurător, de materiale intuitive din natură, pentru o cunoaștere holistică a realității. Astfel, se remarcă o primă categorie de mijloace didactice, și anume mijloacele care aparțin realității înconjurătoare, transformându-l pe copil, încă de la vârste timpurii, într-un explorator al mediului și al naturii [apud, 6].

Astfel, încă din epoca paleolitică timpurie (cu aproximativ 700 de mii de ani în urmă), când conceptul de educație a copiilor de vârste mici începe să apară în comunitate, aceștia din urmă sunt îndrumați să participe activ la procesul de învățare a unor deprinderi și capacități care să îi ajute să se pregătească pentru viață, activități care includ utilizarea de mijloace de învățare precum unelte prelucrate din piatră sau din bețe, finalitatea învățării fiind aceea de a aprinde focul, spre exemplu [9, p. 4].

În continuare, în epoca neolitică, o dată cu apariția omului rațional, în comunitate continuă să se realizeze educația copiilor fără a o organiza într-un mod special, “materialele arheologice arată că tânăra generație era inclusă în viața cotidiană a comunității și participa activ la toate manifestările din cadrul comunității”. Printre primele materiale folosite în învățare, de tip informal, se află jucăriile-amuletă și ulterior, uneltele din cupru, bronz și unelte de fier [ibidem, p. 4].

În același timp, materialele de învățare evoluează și apar frazeografia și scrierea sub formă de tablouri, materialele din natură utilizate la acestea fiind cojile de mesteacăn sau pielea [ibidem, p. 4].

O dată cu apariția școlilor din Mesopotamia, se evidențiază materialele prelucrate din argilă- placa din argilă utilizată la scriere, iar în Egiptul Antic este folosit papyrusul (hârtie) confecționat dintr-o plantă de baltă cu aceeași denumire, iar instrumentul de scriere și desenare este un bețișor confecționat din trestie [ibidem, p. 5].

Un pas important în educația preșcolară a copiilor și implicit, în diversificarea mijloacelor didactice și progresul acestora, este realizat o dată cu contribuțiile aduse de către Friedrich Froebel, fondatorul grădiniței, un mediu formal de învățare, unde activitățile de educație preșcolară sunt organizate, bine structurate, copiii dispunând de o serie de mijloace didactice standard, care urmăresc mai multe dimensiuni de dezvoltare ale acestora, în special cogniția și cunoștințele matematice [10].

Fiind unul dintre primii educatori ai timpului său, Froebel introduce un set de mijloace didactice organizate sub formă de jucării confecționate, denumite “cele șase cadouri”, copiii descoperind prin intermediul acestora forme de viață, forme ale frumuseții elementelor din jur (simetrie, culoare, armonie, etc.) sau forme de cunoaștere (concepții matematice). „Cadourile” lui Froebel sunt reprezentate de bile croșetate pe sfoară și o serie de blocuri din cutie organizate sub formă de cub pe care copiii le utilizează în special pentru dezvoltarea cogniției și a cunoștințelor matematice despre forme geometrice, poziții spațiale, etc. De asemenea, mijloacele didactice utilizate în grădinița lui Froebel urmăresc activități de cusut, țesut, înșiruire, construcții, fiecare element fiind interconectat cu celelalte [ibidem, p. 12].

Cu toate că mijloacele de învățare în grădinița de copii evoluează, Froebel nu se îndepărtează nici de principiul conformității mijloacelor de învățare cu natura, astfel că el creează și o diversitate de materiale educative naturale, urmărind principiul potrivit căruia universul le oferă copiilor suficiente materiale încât “să exploreze natura în toate aspectele sale-formă, energie, substanță, sunet și culoare” [ibidem, p. 8].

La evoluția mijloacelor didactice utilizate la copiii din grădiniță, contribuie și Maria Montessori care aduce în prim plan materialele senzoriale, în cartea sa, “Descoperirea copilului” (1977): „un sistem de obiecte grupate după o anumită calitate fizică a corpurilor, cum ar fi: culoarea, forma, dimensiunea, sunetul, asperitatea, greutatea, temperatura, etc.”, cu gradație diferită ca intensitate: de exemplu, „un ansamblu de tăblițe de lemn de diferite nuanțe gradate” sau „o colecție de clopote ce produc sunete muzicale” [4, p.134].

Celestin Freinet pune accentul pe manifestarea liberă a copiilor, cu ajutorul textelor și desenelor, aducând în prim plan un nou concept: imprimăria, mijloacele didactice evidențiate aici fiind: desenul liber, jurnalul de perete, mediul apropiat, grădina, etc. [9, pp. 32-33].

În lucrarea „Pedagogia preșcolară și a școlarității mici” (2007), autoarea R.M. Niculescu evidențiază o diversitate de mijloace didactice create de-a lungul timpului și utilizate în activitățile instructiv-educative cu copiii din grădinițe: materiale didactice propriu-zise: obiecte concrete din mediul înconjurător, tablouri și planșe pentru activități de povestire, trusele LOGI specifice Domeniului Științe (jocuri matematice și logico-matematice, etc.), instrumente pentru educația muzicală, costume confecționate pentru dramatizări, jocuri de rol, etc.; mijloace necesare realizării activităților instructive-educative: casetofon, tablă magnetică, tv, scaune, mese, dulapuri adecvate pentru copii, etc.; mijloace din realitatea înconjurătoare care contribuie la extinderea activităților de învățare directă, într-un mediu informal: parcul, pădurea, natura, instituțiile de teatru, etc. [5, pp. 81-82].

Această clasificare cuprinzătoare a mijloacelor didactice atinge domeniile de cunoaștere specifice Curriculumului pentru Educație Timpurie (2019), mijloacele didactice din grădiniță adaptându-se la toate ariile de cunoaștere, pentru o dezvoltare globală a copiilor (materiale de învățare pentru domeniile de activitate: Sănătate și Motricitate; Eu, Familia și Societatea; Limbaj și Comunicare; Științe și Tehnologii; Arte) [3, p. 3].

Vis-à-vis de evoluția mijloacelor didactice la activitățile cu preșcolarii și totodată, la modul în care acestea s-au diversificat pentru a răspunde cerințelor educaționale, autorii M. Palicica, C. Gavrilă și L. Ion, în lucrarea *Pedagogie* (2007), indică faptul că mijloacele didactice pot fi categorizate sub formă de generații: prima generație: manuscrisele, table de scris, materiale vechi anterioare tehnicilor de informare propriu-zise; a doua generație: materiale cu informații elaborate sub formă de texte scrise și imagini, manualul etc.; a treia generație (sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX): materiale precum mașinările care facilitează procesul de comunicare între oameni; a patra generație: materiale care presupun dialogul direct dintre copil și mașină; a cincea generație de materiale didactice, apărută o dată cu noile tehnologii contemporane: calculatoarele electronice [7, p. 269].

Încă din epoca paleolitică și până în perioada contemporană, se evidențiază apariția mijloacelor și materialelor didactice, create din necesitatea de a sprijini actul de învățare asupra copiilor de vârste timpurii, mijloacele didactice evoluând o dată cu trecerea timpului și devenind din ce în ce mai diverse, mai cuprinzătoare și mai capabile să răspundă necesităților preșcolarilor din grădiniță.

Bibliografie

1. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. București: E.D.P., 1998. 312 p. ISBN 973-30-5130-6
2. CUCOȘ, C. *Pedagogie, ediția a II-a revăzută și adăugită*. Iași: Editura Polirom, 2002. 464 p. ISBN 973-681-063-1
3. Curriculum pentru Educație Timpurie [online]. Chișinău, 2019. 128 p. ISBN 978-9975-3285-7-9 [cit 10.02.2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar.pdf
4. MONTESSORI, M. *Descoperirea copilului*. București: E.D.P., 1977. 316 p. Nr. Plan 6316
5. NICULESCU, R.M. *Pedagogia preșcolară și a școlarității mici* [online]. 2007 [cit 21.03.2022]. Disponibil: https://www.academia.edu/33524540/PEDAGOGIA_PRE%C5%9ECOLAR%C4%82_%C5%9EIA_%C5%9ECOLARIT%C4%82%C5%A2II_MICI
6. ORLOI, E. *Jean Amos Comenius* [online]. f.a. [cit 7.04.2022]. Disponibil: https://www.academia.edu/35640892/Jean_Amos_Comeniu2_
7. PALICICA, M., GAVRILĂ, C., ION, L. *Pedagogie pentru învățământul agricol*. Timișoara: Editura Mirton, 2007. 383 p. ISBN 978-973-52-0139-5
8. PENFOLD, L. *Material Matters in Children's Creative Learning* [online]. 2019 [cit 10.02.2022]. Disponibil: <https://jods.mitpress.mit.edu/pub/bwp6cysy/release/1>
9. STUPACENCO, L. *Pedagogie (I). Bazele generale ale pedagogiei. Curs Universitar* [online]. Bălți, 2006 [cit 20.03.2022]. Disponibil: <https://www.scribd.com/doc/210734930/Pedagogie-I-Bazele-generale-ale-pedagogiei-Autor-Lidia-STUPACENCO>
10. TOVEY, H. *Froebel's principles and practice today* [online]. Londra, 2017 [cit 16.03.2022]. Disponibil: <https://www.froebel.org.uk/uploads/documents/FT-Froebels-principles-and-practice-today.pdf>

CZU: 373.064.3

DINAMICA SITUAȚIILOR DE CONFLICTE INTERPERSONALE ÎNTÂLNITE ÎN MEDIUL ȘCOLAR

Rusu Daniela
UPSC „Ion Creangă”
(Republica Moldova)
ORCID: 0000-0001-5456-7027

Adnotare

În articol este prezentată dinamica situațiilor de conflicte interpersonale întâlnite în mediul școlar și explicate pe scurt, principalele etape ale acesteia. Managementul conflictelor interpersonale la elevi este în strânsă legătură cu dinamica situațiilor de conflict, ceea ce confirmă necesitatea cunoașterii și înțelegerii acesteia pentru o mai bună și eficientă rezolvare a conflictelor și, bineînțeles, pentru crearea unui spațiu prietenos și sigur elevilor.

Cuvinte-cheie: dinamica situațiilor de conflict, conflict, conflict interpersonal, mediu școlar, strategie, relație interpersonală.

Annotation

The article presents the dynamics of interpersonal conflict situations encountered in the school environment and briefly explains its main stages. The management of interpersonal conflicts in students is closely related to the dynamics of conflict situations, which confirms the need to know and understand it for a better and more efficient resolution of conflicts and, of course, for the creation of a friendly and safe space for students.